

הַלְבוֹת תְּפִלִּין סִימָן לַב

ביאורים ומוספים

ואם תינק הפסק באות בלא אמירת לשמה בפיו אלא במחשבה בלבד, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' כו) שהועיל התיקון, מפני שהאות עצמה נכתבה באמירת לשמה, התיקון רק בטל לעיקר האות.

[משנ"ב ס"ק צד]

ואם אחר כותב, צריך גם הוא לומר פן אף באמצע פשהוא פתחיל⁽¹⁴²⁾.

142) מן הטעם שכתב בכיה"ל לעיל (סי' יא סי' ב ד"ה לשמן), שבשני אנשים אין אומרים 'כל העישה על דעת ראשונה הוא עושה'.

[משנ"ב ס"ק צה]

נצני בחדישי רבי עקיבא איגרא⁽¹⁴³⁾.

143) וחובאו דבריו במה שכתבני לעיל ס"ק כד, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק צח]

דמקל מקום הרי הנזכר לשם קדושה⁽¹⁴⁴⁾ וכו', רק במקשה בעלמא וכו' אפלו בדיעבד לא יצא⁽¹⁴⁵⁾.

144) החזו"א (אריח סי' ו ס"ק יג ד"ה זה, וי"ד סי' קנט ס"ק יג) כתב שלפי הסוברים שצריך לומר בפה שכותב לשמה, אין טעם שלגבי קדושת השם תספיק מחשבה ותועיל אמירת לשם קדושת ספר תורה שבתהילה, שאינה שייכת לקדושת השם. ובביאור מחלוקתם כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קמא), שלפי הרמ"א והמשנ"ב [וכן הט"ז והש"ך ביו"ד] אמירת לשם קדושת ספר תורה מחילה קדושה על כל תיבה כפי ענינה, ולפיכך מועילה קצת לקידוש השם, ורק שכדי להשלים את קדושת השם צריך לומר בשעת כתיבתו "לשם קדושת השם", ובדיעבד מועיל לחשוב זאת.

145) משמע שדחיסרון הוא באזכרות שלא נכתבו לשמן, אכן במשנ"ב לעיל (ס"ק צה) מבואר שאף בכתבת כל שאר התיבות שבתפילין הדיבור מעכב [ודלא כרעק"א].

[משנ"ב ס"ק צט]

"לשם קדושת השם"⁽¹⁴⁶⁾.

146) ובגדר קידוש השם, הסתפק המחנה אפרים (חי' על הטור יו"ד ח"י' ספר תורה ד"ה בענין) האם הוא כיונה שכותב את השם לשמה [כשאר דין לשמה], או שצריך לכוון שהוא מחיל קדושה על השם שכותב. והמקדש מעט (יו"ד סי' רעו ס"ק יב) כתב שהעיקר הוא כמדייק מהבני יונה שם (סי"ב) שדי בכך שכותב לשם קדושת השם, ואין צריך להקדישו [וראה גדולי הקדש כלל ו אות ב]. מאידך, הברכי יוסף (יו"ד שם אות ה) כתב שמלשון השו"ע ושאר פוסקים, וכן מהירושלמי (סוכה תחילת פ"ג) מוכח שצריך לכוון לקדושתו, ובחי' הגר"ח הלוי (ח"י' תפילין פ"א ה"ט) כתב שלפי הטור (יו"ד סי' רעו) שדי בקידוש השם במחשבה, די בכך שמכוון יודע שכותב את השם [וראה גלילות החזו"א שם], אך לפי הסמ"ג וספר התרומה הסוברים שצריך לקרש את השם בפה דיקא, יש לומר שהוא משום שנאמר בזה דין נוסף של לשמה שצריך להחיל על השם.

ואף באופן שמועילה מחשבה [כגון שאמר בפיו בתחילת הכתיבה], מבואר בבני יונה (שם) שאם הוא חושב על דברים אחרים בשעת הכתיבה ואינו מקדשו במחשבתו, אין די בכך שידע במחשבתו שכותב שם קדוש, מפני שצריך לקדשו במחשבה [וראה חזו"א אריח סי' יב ס"ק ד וי"ד סי' קסד ס"ק ג].

[ביה"ל ד"ה יגרו]

יבנת השלמתו נדפק פתקו העקם של האלף⁽¹³⁵⁾ וכו', ואין צריך לגרו מה שנקטב אחריו פיון שנקטב בשני קהילות⁽¹³⁶⁾.

135) והחזו"א (אריח סי' ח ס"ק י) כתב לחלק כן, וכן כתב המקדש מעט (סי' ק צד).

136) החזו"א (שם) כתב שצריך לגרו את כל מה שנכתב אחר כך, כיון שאין מעלה לכך שכתב בשתי כתיבות מפני שנכתב בפסול, וכן כתב המקדש מעט (שם), ולענין מדיקת הי"ד העליונה שנכתבה קודם לכן, כרבו (שם) שאין צריך למוחקו.

[משנ"ב ס"ק צב]

דאם יתה אף אות אחת שלא נכתב לשם תפילין פסול⁽¹³⁷⁾, ולא פתני העקבת קלמוס לשמה⁽¹³⁸⁾.

137) ואם התחיל לכתוב מקצת האות שלא לשמה וסיימה לשמה, הלוי הדבר במחלוקת הר"ד והב"י המובאת לעיל (ס"ק צו), שלהר"ד פסול, ולהב"י כשר כיון שסיים את האות לשמה [וראה מקדש מעט יו"ד סי' רעד ס"ק א]. ולענין תגין, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' ז) שאף שלכתחילה צריך שיכתבי לשמה, מ"מ בדיעבד אינו מעכב, שאף שנחשב הדבר כאילו לא נכתבו התגין כלל, יש לסמוך על הפוסקים המכשירים ללא תגין.

138) לפי שכתב על גבי כתב אינו נחשב כתב, שהרי כבר היו האיתיות בתרבות.

[משנ"ב ס"ק צג]

החלה כל הפרשיות יאמר: אני כותב פרשיות אלו לשם⁽¹³⁹⁾, ומתני זה מדינא אפלו אם הפסיק בין הפרשיות⁽¹⁴⁰⁾.

139) ואם לא אמר 'לשם קדושת תפילין' אלא 'לשם תפילין' בלבד, כתב בשו"ת שבט הקהתי (ח"א סי' מו) בשם הגר"ש אלישיב שמועיל בדיעבד.

ואף שקדושת תפילין של ראש גדולה יותר משל יד, כתב החזו"א (אריח סי' ו ס"ק ד) שאין הסופר צריך לומר שכוהבם לשם קדושת תפילין של ראש, מפני שקדושת שניהם אחת היא [ורק שכבוד הקדושה בעלמא יש בשל ראש], שהרי מטעם זה מבואר בשו"ע לקמן (סי' מב ס"א) שמתור להפוך תפילין של יד ולעשותם של ראש אף שלא נכתבו לשם כך.

140) וכמו שביאר לעיל (סי' יא ס"ק ד) לענין עיבוד, שנפסק ש"כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה".

ואף שדי באמירה בהחילה שכותב לשם תפילין, כתב השו"ע הרב (סל"ב) שצריך הסופר לחשוב במשך כל הכתיבה על כך שכותב תפילין, ולא לכתוב כמתעסק בעלמא, ובכך ביאר את דברי הרמ"א כאן שאין לכתוב בשעה שבא לנמנם. ובחזו"א (אריח סי' ו ס"ק יג ד"ה וזה) מבואר, שכיון שאמר בתחילה שכותב לשמה והירה על כך שחושב לשמה בשעת מעשה הכתיבה, אין חשש אם למעשה טרוד במחשבות זרות בשעת הכתיבה, וכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' ו) שאף שלכתחילה יש לנהוג כשו"ע הרב, מ"מ בדיעבד התפילין כשרות גם אם חשב מחשבות זרות בשעת הכתיבה, כמבואר בחזו"א.

[משנ"ב ס"ק צד]

נראה דהוא הדין בתקון האותיות הנפרדות צריך לשמן⁽¹⁴¹⁾.

141) הדין באופן שבא לחבר את הפירוד, כגון שפרד יו"ד האלף מגג, וראה בכיה"ל לקמן (סי' לט סי' ב ד"ה בכל תיקון עשיתן), שהסתפק אם מועיל תיקון האותיות הפרודות על ידי פסולים לכתובת טו"ס.

יום ה' ז' אב תשע"ה - (ח' ט' אב חזרה ישישי שב"ק)

באר הגולה 96

הלכות תפלין סימן לב

כ יצריך לזקק בהסרות ויתרות, שאם (ק) חסר *או יתר (קא) אות אחת פסולים, ונקצאו המניחים אותם מברכים בכל יום ברכה לבטלה, וגם שריו בכל יום בלא מצות תפלין, ונקצא ענין הסופר (קב) מרבה. לכן צריך להיות מאד ירא שמים (קג) וחרד לדבר השם המתעסק בהתיבת תפלין ותקונו: **כא** יכל פרשה אחר שיכתבנה (קד) וקראנה היטב ככונה וקדוק פעמים ושלש, ויתור ויקראנה קדם שיתבנה בתוך ביתה, כדי שלא תחלף פרשה בפרשה: **כב** יטוב לנסות הקלמוס (קה) קדם שיתחיל לכתב הפרשה, שלא יהא עליו דיו יותר מדי ויפסיד. וכן יתור קדם שיכתב על שם לקרות על (קו) מה שכתב, כדי שלא יבואו לידי גניזה (קז) על ידו: **כג** יאם קצא שחסר אות אחת *אין לו (קח) תקנה, שאם פן היו כתובין שלא כסדרן ופסולין משום דכתיב 'והיו' (קט) בהונתן יהו. *ואם יתר (קי) אות אחת, יש לו תקנה על ידי (קיא) שיגרו אותה אם היא בסוף תבה או בתחלתה, ואכל אם היא באמצע תבה לא, משום דכשיגרו יתרה (קיב) נראה בשתי (לה) נה תבות: **כד** יתור לכתב על

שערי תשובה

באר היטב

[לה] תבות. עכ"ט. ועין בדברי שמיאל סימן שנו שכתב דברי חב"י ומקראים ויטבא דבריכו במלת לאבותיה אם בא למחק הנא"ו המצטרף אפשר שצריך למחק וצ"ל

באור הלכה

משנה ברוך

החצונות: **כ** (ק) חסר או יתר. אפלו אם התבה לא נשכנה לקריאתה בזה, כגון במלא וחסר וקדלקמן: (קא) אות אחת. ואפלו אם קוצו של יו"ד חסר מעכב, כדאיתא מנחות כט א': (קב) מרבה. מלבד עין גזל החמור: (קג) וחרד לדבר השם. ראיתי להעתיק פה לשון הלבוש הצריך מאד לענינו, דהוה לשונו: ולא כמו שעושיני עכשו כמה סופרים שמניחין נערים המהלמדין לכתב תפלין כדי שיגדלום בכתב, ואחר כך רואה הסופר אם נכתבו כהלכתן בהסרתן ויתרותן וסגי לה בהכי, ואחר כך מניחין אותן בפתים ומוכרין אותם, ומחשבין להם הסופרים אותן המעות בשכר הלמוד להנצר, ומראים להם פני התר לומר: הרי אנו בזה בגומלי חסדים עם הנצרים העניים למד להם מלאכת הכתיבה בהנחם והיא מלאכת השם! אבל אני אומר יצא שקרב בהפסד, ואדרבה, לא טוב המה עושים בעצמם, כי הנצר נצר ואין יודע בין ימינו לשמאלו¹⁴⁴, ואין לו שום פונה בעולם, רק הם במתעסקים בכתיבה לנפשות הקתב ולא לשום קצשה ושום פנות מצוה בעולם, והרי ענין הסופר קרבה מאד, שמכשיל את הכריח שמניחין אותן התפלין הפסולין [וכדלעיל בסעיף יט]: ולא עוד, כדי להשביח את מקחו יאמר הסופר לכל: אני כתבתי ובכונה כתבתי וכו'¹⁴⁵. וכל העושי פן בודאי עתידין לתן את הדין ולקבל ענשין הרבה מאד, וצליקה נאמר "ארור עשה מלאכת ה' ומה". על-כן יתור כל סופר ויתרוק מזה וט"ב לו, ולשמן האמור אצל תפלין אין הכונה לשם בעל התפלין, כמו גבי גט הצריך לשם האיש והאשה, רק לשם קדשת תפלין, עין שם, וסעיף על זה: וכן הראוי למי שיש כח בידו למנות כותבי תפלין מהגנים אנשי אמת שניא בצע בעלי תורה יראי אלקים וחרדים על דברו בכל עיר, כמו שממנים שוחטים ובודקים שלא יאמינו לכל הסופרים, שאין כונתם אלא להרויח ממון על ידי כתיבה ותקון יפה בעשיית התפלין: ואף כי גם כונה זו טובה היתה לנפוש המצוה בניה, זה דוקא אם היה להם פונה קדישה גס'פן, אבל בזה אינם נוהגים, ודי בזה. עד כאן לשונו הטהור. וכתב בספר ברוך שאמר: לכתב אותיות טובים והמיות ולא שבורות, והמתין ויבנה גדולה, ולא יפטר אדם בהתיבתו כדי להרויח ממון הרבה, כי אותו רוח לך לאבוד ולדראון ופסיד נשמתו כי הוא מחטיא את הרבים; וכל מי שכותב תפלין טובים וכשרים כפי יקלתו, שכתו כפול ופסול ונצול מדינה של גיהנם וכתב בספר חסידים סימן פה: "ודעתו עמדה לעד", זה הכונה רבים, כגון המלמד ליראי השם תקון תפלין לתקן לאחרים. ועין בסימן לט, כתי אדם ראוי לכתב תפלין: **כא** (קד) וקראנה היטב¹⁵⁰. שאם ימצא איזה אות חסר באיזה פרשה, לא היא לברה נפסלה אלא גם כל מה שאחריה, משום שיהיו שלא כסדרן, וכדלעיל בריש הסימן: **כב** (קה) קדם שיתחיל. אינו רוצה לומר בתחלת הפרשה דוקא, אלא (קה) קדם שיתחיל לכתב בהפרשה: (קו) מה שכתב. באותה (קו) פרשה, ולא השלפניה: (קז) על ידו. וכשטובל הקלמוס לכתב בו את השם (קז) לא יתחיל לכתב אחר מזה, שלא יפסידו ברובו דיו, או אולי יש עליו עפר ולא יצא הקטב משר, וגם משום שצריך (קח) לקדש הדיו שעל הקלמוס טרם שיכתב השם, לכן לכוון להניח אות אחת מלכתב קדם השם ובאחרו את יתחיל לכתבו¹⁵¹; ואם לא עשה פן, יחפש אחר אות או תג שצריכה דיו וימלאנה וכותב את השם, ואם צריך דיו קדם שיגמר השם, אז יטבל באותיות שלפני השם שהם לחים עדין ויגמר השם, אבל לא יטבל באותיות השם עצמן: (קט) ויש מקלין לטבל באותיות השם עצמן, דבוי ליכא בין שהוא כדי להשלים בו את השם. יאם האותיות שלפניו אינם לחין, אזי יטבל מתוך יחפשו אחר אות או תג שצריכין דיו וכנ"ל. וכל זה הוא למצוה ולא לעכובא בדיעבד: **כג** (קח) תקנה. בהשלמה. ומירי שמכאן עד סוף הפרשה יש שמוח שאינם נמחקין, דאי לאו הכי יגרוד עד סופה: (קט) בהונתן יהו. פרוש, כפדר שנתכבות בתורה יהיו כחובין: (קי) אות אחת. ואם כתב (קי) תבה יתרה, יגרונה ויכל להניח המקום חלק נאם אין לו אותיות מהתבות שלפניה שיהיה ויכל להמשיכן במקום ההוא], ואין (קיב) החלק פוסל כל שאין במקומו כשעור הרוב שבין פרשה לפרשה שהוא כדי ט' אותיות. ולפעמים יש תקנה אפלו בזה, כגון שיכול להמשיך האות מן התבה שלפניה כדי למעט הרוח של ט' אותיות. ויותר מזה, דבאפן זה שיפסל התפלין מחמת הרוח, אז אפלו אם בסיום התבה שלפניה (קיב) יש שם ה"א או קרי"ף, ויכל להמשיך גגן כדי למעט הרוח, ואף על-פי ששל ידו הנמשכה לא תהיה הנגל של ה"א ונקרי"ף בסופה, אי קפיא בדיעבד¹⁵². וכתב הפרי"מגדים דכתבה כפולה טוב יותר למחק השנויה, וכתבה הראשונה דיין נכתב. ואם קדם הראשונה יש אות שיכול למשכו, טוב יותר שימחק תבה הראשונה כדי לחש אף לדעת רבנו תם דשעור פרשה הוא ג' אותיות: (קיא) שיגרו. ולא מפסל הפרשה משום חק תוכות, כיון שאינו עושה מעשה כגוף התבות והאותיות: (קיב) נראה בשתי תבות. וקצמים שתקון מועיל על ידי שיגרונה וימשך

שער הציון

(קה) אלנה בנה ולחסי'תמורות: (קו) אלנה בנה: (קז) יונה דעה רעו סעיף ד: (קח) ברוך שאמר: (קט) ש"ף יונה דעה רעד הובא בפרי"מגדים: (קי) מגד'אברהם: (קיב) מגד'אברהם: (קיג) מגד'אברהם:

